

Notitie

Kan realisatie van landschappelijke inpassing van Zonnepark De Schorf leiden tot extra wildschade bij omliggende (akkerbouw)percelen?

Projectnummer: 206028
Datum: 9 juli 2024
Projectleider: [REDACTED]
Opgesteld: [REDACTED]
Opdrachtgever: Pure Energie, Hengelosestraat 585, 7500 DC Hengelo

1.Aanleiding

Casusbeschrijving

Opdrachtgever is voornemens om in het landelijk gebied bij het plaatsje Beringe het Zonnepark De Schorf te realiseren. Het plangebied waar de aanleg van het zonnepark is beoogd is gelegen aan de Schorfweg en Koelenweg in Beringe. Het plangebied is nu in gebruik als landbouwgrond (akkerbouw). Het betreft hier een jonge heideontginning uit de jaren dertig van de vorige eeuw op de overgang van een dekzandrug en een ontwaterd hoogveengebied. De bodem bestaat uit een veldpodzolgrond bestaande uit leemhoudend fijn zand met grondwatertrap VII.

De omgeving wordt gekenmerkt door aanwezigheid van grootschalige landbouwkavels, rechtlijnige laanstructuren, ontbreken van (micro)reliëf en een slotenpatroon dat gericht is op versnelde afvoer van regenwater.

Voor het zonnepark is een inrichtingsplan opgesteld waarin de maatregelen worden beschreven om de natuur- en landschappelijke waarden van het plangebied te vergroten.

Voorzien is in het inzaaien van bloemrijke graszaadmengsels en aanplant van besdragende struiken om een gradiëntrijke overgang te ontwikkelen van korte vegetatie, naar ruigte en vervolgens struweel. Een ander soort gradiënt wordt ontwikkeld door het slotenpatroon te herprofilen. Door de kanten minder steil te maken en de sloot te verondiepen ontstaat een plasdrassituatie. Deze maatregelen dienen om het gebied aantrekkelijk te maken voor diverse planten- en diersoorten.

Langs de randen van het park wordt een zone ingericht die is opgebouwd uit ruigte en struweel. Deze zone loopt door in het kruidenrijke grasland onder de zonnepanelen. De totale breedte van deze strook bedraagt 15-20 meter (afhankelijk van de locatie) en de struweelhoogte zal 1,5 - 4 meter bedragen.

De ruimte onder de panelen wordt ingezaaid met een op maat samengesteld autochtoon en inheems gras en bloemenmengsel passend bij de situatie en geschikt voor begrazing met schapen. Doordat er onder de panelen meer schaduw is, en er een natter gedeelte in het hart van het park is, zal er als vanzelf een gevarieerd aanbod van vegetatie ontstaan. Aan de noordzijde van het terrein worden enkele nieuwe bomen geplant. Hier worden diverse soorten aangeplant aansluitend op het westelijke deel van de Schorfweg waardoor meer diversiteit in bomen in dit gebied wordt bewerkstelligd.

In het landschappelijk inpassingsplan wordt aangegeven dat in de omgeving van het park divers wild is waargenomen. Om het deel van het plangebied waar de panelen worden geplaatst ook toegankelijk te laten zijn voor deze dieren wordt voorzien dat het hek minimaal 15 cm van de grond los wordt gehouden zodat kleiner wild op het park kan komen.

2.Vraagstelling

De vraagstelling van opdrachtgever aan Eelerwoude is om te analyseren wat de mogelijke gevolgen van de aanleg van het zonnepark kunnen zijn voor de omliggende agrarische percelen. En met name in hoeverre de realisatie van het plan inclusief de natuurvriendelijke inrichting al dan niet een aantrekkende werking kan hebben op voor de landbouw schadelijke soorten (of 'wild'). En of dit zodanig van omvang is dat dit kan leiden tot belangrijke schade op omliggende agrarische percelen.

3.Duiding 'wild' en 'voor landbouw schadelijke diersoorten'.

In de verschillende documenten die ten grondslag liggen aan de vergunningaanvraag wordt soms gesproken over 'wild' of 'klein wild'. Vanuit juridisch perspectief lijkt hier sprake te zijn van een verwarring. Vanuit juridisch perspectief moet er onderscheid gemaakt worden tussen 'wildsoorten' en 'beschermde diersoorten niet zijnde wildsoorten'.

Onderscheid tussen 'wild' en schadeveroorzakende (beschermde) diersoorten

Binnen de Wnb (en nu de Omgevingswet) wordt onderscheid gemaakt tussen '(jacht)wild' en 'beschermde inheemse diersoorten'. Daarnaast maakt de wet nog een onderscheid naar soorten die voor de landbouw 'schadelijk' kunnen zijn en waarvoor eventueel een vrijstelling of vergunning kan worden verstrekt om deze diersoorten 'ter voorkoming van schade' te kunnen bestrijden.

Wild of wildsoorten: de wet kent onder deze term vijf soorten te weten wilde eend, fazant, houtduif, haas en konijn. Het is de jachthouder op grond van de Wnb (nu Ow) toegestaan om, gedurende de periode dat de jacht is geopend, op zijn jachtveld te jagen op dit 'wild'. Ook volgt uit de wet dat de jachthouder van de gronden verplicht is te zorgen voor een redelijke wildstand. Dit houdt tevens de verplichting in om schade veroorzaakt door wild (dus enkel de vijf hiervoor genoemde soorten) afkomstig uit zijn veld te voorkomen. Indien hij dat nalaat en er schade ontstaat in zijn jachtveld of de directe omgeving van zijn jachtveld, dan kan er sprake zijn van gehoudenheid tot schadevergoeding op grond van onrechtmatige daad (artikel 162 van Boek 6 van het BW), omdat de jachthouder in strijd met zijn wettelijke plicht handelt.

Schade- of overlast veroorzakende (beschermde) diersoorten: Hier gaat het om soorten die op grond van de wet zijn beschermd, maar waar – ingeval van dreigende of optredende schade aan de landbouw – door de provincie een ontheffing (of vrijstelling) kan worden afgegeven om deze diersoorten te verjagen of zelfs te doden, ter beperking van ernstige schade aan de landbouw. Daarnaast geldt tot op heden ook voor de (wild)soorten houtduif en konijn een landelijke vrijstelling om (daar waar de jacht schade niet kan voorkomen) deze soorten het gehele jaar te kunnen bestrijden ter voorkoming of beperking van schade.

4.Ecologische analyse

Welk agrarisch gebruik is er op of rond het plangebied

Uit de door opdrachtgever aangeleverde data volgt dat op de percelen rondom het beoogde plangebied over de afgelopen jaren in hoofdzaak de volgende akkerbouwgewassen zijn geteeld: rabarber, bieten, asperge, mais, waspeen, winterpeen, pompoen, luzerne, prei, aardappelen, boerenkool en enkele tuinbouwproducten (waaronder bessen).

Meest belangrijke schadegevoelige gewassen in de ruime omgeving van het plangebied zijn aardappel, mais, asperge, peen, suikerbiet en tuinbouw/fruit teelt (zie bijlage).

Wat is bekend over het voorkomen van (schadeveroorzakende) diersoorten in de omgeving van het plangebied

Uit de geraadpleegde informatie in de Nationale Database Flora en Fauna (NDFF) volgt dat in de afgelopen vijf jaar (2019-2023) in een ruime straal rondom het plangebied een aantal (potentieel voor de landbouw schadelijke) diersoorten zijn waargenomen. Het gaat daarbij om de das (regelmatig), haas (regelmatig), konijn (beperkt/incidenteel), ree (regelmatig) en bever (regelmatig, maar op afstand) en wild zwijn (incidenteel en op afstand van plangebied).

In de nabijheid van het plangebied komen vooral ree en haas voor. Er is een enkele waarneming van de das. De dichtstbijzijnde waarnemingen van wild zwijn betreffen enkele waarnemingen in het bosgebied De Waterbloem (op meer dan 2km afstand tot het plangebied).

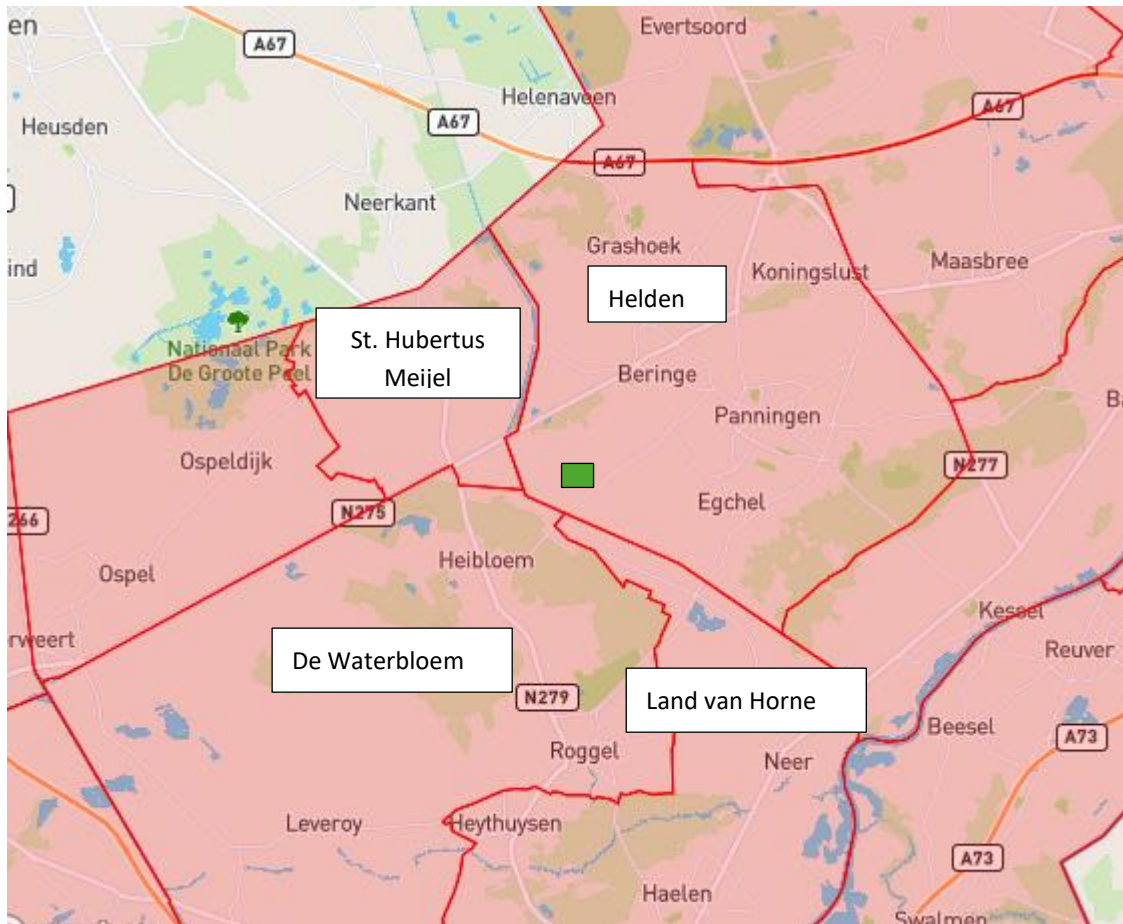
Wat is het (gemelde) schadepatroon aan de akkerbouwgewassen in de omgeving van het plangebied

Uit de bij BIJ12 openbaar beschikbare data over gemelde schade aan akkerbouwgewassen (op WBE-niveau) volgt dat binnen het werkgebied van de WBE Helden vier schadegevallen bekend zijn van de das, twee in maisland, en twee vallend onder de categorie “alle gewassen”. De getaxeerde schades bedragen € 412 (2x, 2017) en € 741 (2x, 2020). Daarnaast zijn er drie schadegevallen bekend van de bever, allen in 2019. De overige zeven schadegevallen betreffen onbekende diersoorten. Het laatste schadegeval door onbekende diersoorten is uit 2020. Er zijn geen schademeldingen bekend (BIJ12) van schade aan gewassen door ree, haas of wild zwijn in WBE Helden tussen 2015 en 2022.

In de omliggende WBEs Land van Horne, St. Hubertus Meijel en De Waterbloem zijn in de jaren 2015-2021 schademeldingen gedaan door een aantal van bovengenoemde diersoorten:

- De Waterbloem: 7x bever, 20x das, 21x wild zwijn.
- Land van Horne: 25x bever, 30x das, 25x wild zwijn.
- St. Hubertus Meijel: 4x bever, 5x das, 11x wild zwijn.

In de bijlage is een gedetailleerd overzicht gegeven van schades door verschillende diersoorten over de afgelopen periode.

Kaartje WBEs (Jagersvereniging.nl), met groen gearceerd de ligging van het plangebied (indicatief)

Welke (schadeveroorzakende) diersoorten kan het zonnepark aantrekken op basis van de te ontwikkelen biotopen en beschikbare ruimte

Uit het document 'Landschappelijke inpassing, zonnepark De Schorf' volgt dat de groenstrook van 15 – 20 meter breed aan de buitenzijde van het hekwerk zal gaan bestaan uit ruigten en struweel en het binnen het hekwerk gelegen land (onder de zonnepanelen) wordt ontwikkeld tot kruidenrijk grasland. Qua biotoop kunnen deze elementen vooral een geschikt habitat gaan vormen voor haas of ree (ree buiten het hekwerk). Er worden geen verhogingen in het landschap aangelegd die geschikt zouden kunnen zijn voor het graven van een dassenburcht. Het vernatten van het gebied en het glooiend maken van de sloottaluds maakt ook dat het graven van een dassenburcht niet mogelijk is. Net als in de QuickScan van 2024¹ is aangegeven zal het gebied geen functie kunnen gaan krijgen als functioneel leefgebied voor de das. Ook nu wordt het gebied en de omgeving niet beschouwd als functioneel leefgebied voor deze soort.

Meer concreet zal de inrichting van het zonnepark, inclusief de groenstrook, vooral aantrekkende werking hebben voor kleinere vogelsoorten, insecten en kleinere zoogdieren. De omvang van het plangebied is te beperkt om een volwaardig permanent territorium of leefgebied te vormen voor grotere (in potentie schadeveroorzakende) zoogdiersoorten. Zie volgende paragraaf.

¹ Rapport QuickScan flora- en fauna-activiteit Zonnepark De Schorf, datum 12 juni 2024

Kan er een redelijk (causaal) verband worden gelegd tussen de eventuele vestiging van bepaalde diersoorten en toename van schade op omliggende akkerbouwpercelen.

Haas: het aan te leggen kruidenrijk grasland onder en rondom de panelen zal zeker aantrekkelijk zijn voor hazen. Mits deze soort het hekwerk kan passeren. De aanwezigheid van kruidenrijk grasland kan mogelijk zelfs schade door haas op de omliggende akkers voorkomen of beperken vanwege voedselpreferentie van deze soort (voorkeur voor kruidenrijke graslanden). De haas is een jachtwildsoort waarbij de jachthouder verantwoordelijk is voor het behouden van een gunstige wildstand, waarbij gezorgd dient te worden voor een goede en gezonde populatie aan één kant en wordt voorkomen dat ernstige landbouwschade door de soort wordt veroorzaakt aan de andere kant. Er zijn geen meldingen van schade door hazen aan de omliggende akkerbouwgronden bekend. Het plangebied zelf kan mogelijk een verblijfplaats vormen voor enkele hazen, echter niet in zodanige grote aantallen dat de realisatie van het zonnepark tot gevolg zal hebben dat schade aan gewassen in omliggende percelen zal gaan toenemen.

Ree: enkel de om het park aan te leggen strook van ruigten en struwelen kan een aantrekkende werking hebben op de soort ree. Het hekwerk wordt minimaal 2 meter hoog. Dit is te hoog voor een ree om te passeren. De ruimte onder het hekwerk van maximaal 15 centimeter is voor een ree te beperkt om onder door te gaan. Het kruidenrijke grasmengsel is dan ook niet voor reeën toegankelijk. De strook met ruigten en struwelen kan wel door reeën gebruikt worden als dagrustplaats. De ontwikkeling kan niet leiden tot een toename in dichtheden van de in de gehele omgeving voorkomende (sub)populatie reeën daar er geen sprake is van een (relevante) toename van voedselaanbod. Er zijn geen meldingen van schade door reeën aan de omliggende akkerbouwgronden bekend. Derhalve zijn er geen redenen om aan te nemen dat de realisatie van het zonnepark kan leiden tot meer schade of een ander schadepatroon dan in de huidige situatie.

Das: op basis van informatie uit het NDFF zijn er in de omgeving van het plangebied geen waarnemingen bekend van dassen. Desondanks kan de aanwezigheid van dassen niet worden uitgesloten. In de QuickScan van 2024 wordt verwacht dat de das het gebied enkel als passant kan bezoeken. Het is voor een das mogelijk om zich onder het hekwerk door te graven om voedsel te zoeken in het kruidenrijk grasland. Het is niet waarschijnlijk dat de das op of aansluitend op het plangebied zich zal vestigen. Er worden geen verhogingen aangelegd die geschikt zouden kunnen zijn voor dassen om hier een nieuwe burcht te graven. Tevens maken de vernattingsmaatregelen het voor een das onmogelijk om op het plangebied diep genoeg te graven om een vaste verblijfplaats (burcht) te realiseren. Ten opzichte van de huidige situatie zal de realisatie van (de groenstrook rond) het zonnepark geen verandering brengen in de mogelijkheid voor de das om hier een vaste verblijfplaats te realiseren.

Wild zwijn: het wild zwijn is niet aanwezig in de nabijheid van het plangebied. Het meest nabij zijn de waarnemingen van enkele individuen op 2 kilometer afstand van het plangebied (bosgebied Waterbloem). Het wild zwijn prefereert droge en natte voedselrijke loofbossen en gemengde bossen. Hoewel wilde zwijnen in de nacht ook flinke afstanden buiten bosgebieden kunnen afleggen op hun zoektocht naar voedsel is het onwaarschijnlijk dat de waargenomen individuen zover het open landschap zullen intrekken richting het plangebied, mede doordat meer in de nabijheid van het bosgebied voldoende voedselbeschikbaarheid is in de vorm van meer dichtbij gelegen akkers en ook kleine bosjes. Het provinciale beleid voor beheer van het wild zwijn verschilt tussen twee regio's: binnen het leefgebied De Meinweg en Meerlebroek en buiten deze leefgebieden. Het plangebied en de ruime omgeving maakt geen deel uit van één van de voor Limburg aangewezen leefgebieden voor het wild zwijn (beleid provincie Limburg- zie Faunabeheerplan). De aangewezen leefgebieden liggen hemelsbreed op zo'n 20 kilometer afstand van het plangebied, aan de oostzijde van de rivier de Maas. De rivier is voor wilde zwijnen een barrière van belang. Op basis van het Faunabeheerplan Limburg is door de provincie Limburg een ontheffing aan de Faunabeheereenheid verstrekt om de nulstand

voor wild zwijn buiten de aangewezen leefgebieden te realiseren. Onder andere ter voorkoming van schade aan de landbouw. Het is dan ook aan de Faunabeheereenheid en de Wildbeheereenheden om – indien een wild zwijn zich zou kunnen of willen vestigen op of rond het plangebied, deze middels afschot te doden. De aanleg van het zonnepark, inclusief de inrichting van de zone daaromheen kan niet leiden tot een aantrekkende functie op de soort wild zwijn of vestiging daar in het gebied een nulstand wordt nagestreefd. Het om het zonnepark staande hekwerk vormt ook een barrière voor wilde zwijnen om zich hier te vestigen.

Overige potentiële schadesoorten: voor deze analyse is enkel gekeken naar grondgebonden zoogdiersoorten waarvan bekend is dat deze in bepaalde omstandigheden schade aan de landbouw kunnen veroorzaken. Er zijn ook vogelsoorten die schade kunnen veroorzaken. De aanleg van het zonnepark kan weliswaar zorgen voor nieuwe broedlocaties van enkele schadelijke vogelsoorten, zoals de houtduif. Echter deze soort en ook andere vogelsoorten zullen nooit in grote getalen tijdens het broedseizoen aanwezig zijn vanwege de omvang van de respectievelijke broedterritoria. De meeste schade door vogelsoorten vindt plaats in de nazomer en herfstperiode wanneer er geen sprake meer is van broedterritoria en de schadeveroorzakende soorten (in groepen) door het landschap zwerven en dan op bepaalde gewassen of oogstresten willen foerageren. De aanwezigheid van een zonnepark speelt bij vliegende schadesoorten dan geen aantrekkende rol.

In de ruime omgeving zijn ook waarnemingen bekend van konijn (zeer beperkt) en bever. Voor de bever geldt dat rond het plangebied geen geschikt habitat voor bever aanwezig is. De aanleg van het zonnepark levert ook geen nieuw geschikt habitat voor de bever op. Het beperkt aantal waarnemingen van het konijn, en het ontbreken van schadegegevens door deze soort duiden erop dat deze soort geen belangrijke schadesoort (meer) is in deze regio.

5.Conclusie

Voor haas en ree geldt dat de aanleg van het zonnepark met de daarbij voorziene aanleg van ruigten en struwelen en kruidenrijk grasland een aantrekkende werking zal hebben. Voor de haas, zijnde jachtwild in de zin van de wet, is allereerst de jachthouder (eigenaar van de grond of de huurder van het jachtrecht) van de gronden verantwoordelijk om de gunstige wildstand te waarborgen. Voor zowel haas als ree zijn in de afgelopen perioden geen belangrijke schadegevallen aan gewassen bekend of gemeld bij BIJ12. Realisatie van het zonnepark met landschappelijke inpassing zal niet leiden tot meer of een ander schadepatroon door deze soorten en evenmin zal dit leiden tot belangrijke schade bij omliggende (akkerbouw)percelen.

Gezien de aanwezigheid van potentieel geschikt foerageerhabitat in de vorm van bosjes ten zuidwesten van het plangebied, en landerijen rond het gebied, maar de afwezigheid van waarnemingen van de das (NDFF, 2024) in de nabije omgeving is het niet aannemelijk dat aanleg van kruidenrijke grasstroken in en rond het plangebied tot aantrekking van dassen zal leiden, het plangebied ligt op enige afstand van bekende locaties van de das. Een passerend individu van deze soort kan het plangebied voor korte tijd bezoeken. Echter de inrichting van het plangebied (geen verhogingen, vernatting) voorkomt dat een das hier een vaste rust- of voortplantingsverblijf (burcht of bijburcht) kan uitgraven. Dit zal ook om reden van voorkomen van schade aan de zonnepanelen niet wenselijk zijn. De das is een beschermde diersoort (nationaal beschermde soort) waarbij opzettelijk verstoren niet is verboden. Het voorkomen van vestiging, in de zin dat de das geen verblijfplaats gaat uitgraven is ook binnen juridische kaders mogelijk. De beheerder van het zonnepark kan en mag met maatregelen voorkomen dat dassen zich op het gebied gaan vestigen. Pas wanneer bij een das sprake is van een vaste rust- of verblijfplaats, ofwel op het moment dat er daadwerkelijk sprake is van een bewoonde burcht of bijburcht, is er sprake van een verbod om deze te beschadigen of te vernielen.

Tot slot is het niet te verwachten dat het wild zwijn extra aangetrokken wordt door kruidenrijke grasstroken en/of de aan te leggen ruigten en struweel, gezien de afstand tot bekend geschikt habitat en barrières in de vorm van watergangen (bv. Snepheiderbeek), het om het zonnepark te plaatsen hekwerk en de verder in de

omgeving aanwezige zeer open ruimte. Wilde zwijnen zullen zich zoveel mogelijk ophouden in de nabijheid van bosgebieden en pas grote afstanden gaan afleggen als er in de nabijheid geen voedsel meer is te vinden. De aanwezigheid van wilde zwijnen in de gehele omgeving rond Beringe is daarnaast niet gewenst en in strijd met het nulstandsbeleid van de provincie Limburg. Afschot zal – ook zonder de aanwezigheid van het zonnepark – moeten plaatsvinden door de daartoe aanwezige jachthouders, ter uitvoering van het nulstandsbeleid. Beheerder van het zonnepark zou, in geval van geconstateerde aanwezigheid van een of meer wilde zwijnen door middel van een grondgebruikersverklaring de daartoe aangewezen jachthouders toestemming kunnen geven voor afschot op het eigen terrein. Indien toch schade door wild zwijn optreedt in de omliggende akkers dan is dit niet het gevolg van de aanwezigheid van het zonnepark, maar door het niet afdoende bestrijden van het wild zwijn in het gebied. In zulk geval geldt er een mogelijkheid om bij de provincie een tegemoetkoming van de schade aan te vragen.

Verantwoording

Voor deze analyse is gebruik gemaakt van een aantal bronnen. De auteurs en onderzoekers zijn beiden ecologisch deskundige en gespecialiseerd in het onderwerp faunabeheer – schadepreventie en bestrijding.

Geraadpleegde bronnen:

- Beheerplan Zonnepark De Schorf, stichting IKL, 23 april 2021.
- Bij12 openbare schadegegevens op WBE-niveau.
- Faunabeheerplan Limburg 2020-2026.
- Landschappelijke inpassing Zonnepark De Schorf Beringe, Stichting IKL, 23 April 2021.
- Nationale Database Flora en Fauna (NDFF), raadpleging week 9 en 10 2024.
- Overzicht grondgebruik omliggende percelen – door opdrachtgever aangeleverd.
- Quicksan flora- fauna Beringe, Otte Groenadvies, 5 november 2020.
- Rapport Quicksan flora- en fauna-activiteit Zonnepark De Schorf, Eelerwoude BV, 12 juni 2024.
- Stand van zaken beheer wilde zwijnen in vier provincies, opgesteld door de provincies Noord Brabant, Gelderland, Limburg, Overijssel, Ministerie van LNV, augustus 2022.